

APPENDIKS 2

Psychotic Symptom Rating Scales (PSYRATS)

Skjema for evaluering av psykotiske symptomer

A AUDITIVE HALLUSINASJONER. SKÅRINGSKRITERIER

1 Frekvens

- 0 Hører ikke stemmer, eller hører stemmer sjeldnere enn en gang i uka.
- 1 Hører stemmer minst en gang i uka.
- 2 Hører stemmer minst en gang om dagen.
- 3 Hører stemmer minst en gang i timen.
- 4 Hører stemmer kontinuerlig eller nesten kontinuerlig.
- 5 (Opphører bare noen sekunder eller minutter).

2 Varighet

- 0 Hører ikke stemmer.
- 1 Stemmene varer noen få sekunder, flyktige stemmer.
- 2 Stemmene varer flere minutter.
- 3 Stemmene varer minst en time.
- 4 Stemmene varer flere timer om gangen.

3 Lokalisering

- 0 Hører ikke stemmer.
- 1 Stemmene høres ut som om de kun befinner seg inne i hodet.

- 2 Hører stemmer utenfra, men nær ørene eller hodet. Kan samtidig også høre stemmer inne i hodet.
- 3 Hører stemmer inne i eller nær ørene, og utenfor hodet og ørene.
- 4 Hører stemmer som høres ut som de kun kommer utenfra hodet.

4 Lydstyrke/intensitet

- 0 Hører ikke stemmer.
- 1 Svakere enn egen stemme, som hvisking.
- 2 Omtrent samme lydstyrke som egen stemme.
- 3 Høyere enn egen stemme.
- 4 Ekstremt høye stemmer, roping.

5 Oppfatninger vedrørende stemmenes opprinnelse

- 0 Hører ikke stemmer.
- 1 Tror at stemmene er laget i ens eget indre og er knyttet til en selv.
- 2 Mindre enn 50 % overbevisning om at stemmene skyldes ytre årsaker.
- 3 Mellom 50 % og 100 % (men < 100 %) overbevisning om at stemmene skyldes ytre årsaker.
- 4 100 % overbevisning om at stemmene skyldes ytre årsaker.

6 Mengde negativt innhold i stemmene

- 0 Intet ubehagelig innhold.
- 1 Av og til ubehagelig innhold (< 10 %).
- 2 Mindre enn 50 % av stemmene har ubehagelig eller negativt innhold.
- 3 Mer enn 50 % av stemmene har ubehagelig eller negativt innhold.
- 4 Alt innholdet i stemmene er ubehagelig eller negativt.

7 Graden av negativt innhold i stemmene

- 0 Ikke ubehagelig eller negativt.
- 1 Innholdet er til en viss grad negativt, men ingen personlige kommentarer relatert til en selv eller familien (som banneord eller kommentarer som ikke er relatert til en selv, for eksempel: «Postmannen er stygg»).
- 2 Personlige ukvemsord; kommentarer på atferd, for eksempel: «Du burde ikke ha gjort eller sagt det.»
- 3 Personlige ukvemsord relatert til en som person, for eksempel: «Du er lat, stygg, gal, pervers.»
- 4 Personlige trusler, for eksempel om at en selv eller familien skal bli skadet, eller ekstreme instruksjoner eller kommandoer om å skade seg selv eller andre.

8 Mengde stress knyttet til stemmene

- 0 Stemmenes opplevelse ikke som stressende i hele tatt.
- 1 Stemmenes opplevelse av og til stressende (< 10 %).
- 2 Minoriteten av stemmenes opplevelse stressende (< 50 %).
- 3 Majoriteten av stemmenes opplevelse stressende (50 % eller mer).
- 4 Stemmenes opplevelse alltid stressende.

9 Stressets intensitet

- 0 Stemmenes opplevelse ikke som stressende i det hele tatt.
- 1 Stemmenes opplevelse som litt stressende.
- 2 Stemmenes opplevelse stressende i moderat grad.
- 3 Stemmenes opplevelse svært stressende, men det kunne vært verre.
- 4 Stemmenes opplevelse ekstremt stressende, kunne ikke ha vært verre.

10 Stemmenes innvirkning på livssituasjonen

- 0 Ingen virkning på livssituasjonen. Er i stand til å opprettholde sosiale og familiære relasjoner.
- 1 Stemmenes opplevelse lite forstyrrende. Kan for eksempel skape konsentrasjonsforstyrrelser, men personen kan likevel opprettholde daglige aktiviteter, sosiale og familiære relasjoner og leve selvstendig.
- 2 Stemmenes opplevelse forstyrrende i moderat grad personens funksjon i daglige aktiviteter og/eller familiære og sosiale aktiviteter. Personen er ikke innlagt i sykehus, men trenger støtte og hjelp til daglig funksjon.
- 3 Stemmenes opplevelse svært forstyrrende, slik at innleggelse i sykehus vanligvis er påkrevet. Personen kan opprettholde noen daglige aktiviteter, egenomsorg og relasjoner under innleggelsen. Hvis personen ikke er innlagt, vil han/hun trenge støtte til å bo for seg selv, og vil være alvorlig hemmet i forhold til aktiviteter, daglig funksjon og relasjoner.
- 4 Stemmenes opplevelse fører til fullstendig sammenbrudd av daglig funksjonsevne, og innleggelse i sykehus er helt nødvendig. Personen er ikke i stand til å opprettholde daglige aktiviteter og relasjoner. Egenomsorgen er også forstyrret.

I | Opplevd kontroll over stemmene

- 0 Personen opplever å ha kontroll over stemmene og kan stoppe dem og sette dem i gang ved hjelp av egen viljestyrke.
- 1 Personen opplever å ha noe kontroll over stemmene i de fleste tilfeller.
- 2 Personen opplever å ha noe kontroll over stemmene omtrent halvparten av tiden.
- 3 Personen opplever å ha noe kontroll over stemmene noen ganger, men mesteparten av tiden oppleves stemmene som ukontrollerbare.
- 4 Personen opplever ingen kontroll over stemmene og kan ikke stoppe eller fremkalle dem i det hele tatt.

B VRANGFORESTILLINGER, SKÅRINGSKRITERIER

I Opptatthet av vrangforestillingene

- 0 Ingen vrangforestillinger, eller vrangforestillinger som personen tenker på sjeldnere enn en gang i uka.
- 1 Personen er opptatt av (vrang)forestillingerene minst en gang i uka.
- 2 Personen er opptatt av (vrang)forestillingerene minst en gang om dagen.
- 3 Personen er opptatt av (vrang)forestillingerene minst hver time.
- 4 Personen er opptatt av (vrang)forestillingerene kontinuerlig eller nesten kontinuerlig.

2 Hvor lenge opptattheten varer

- 0 Ingen vrangforestillinger.
- 1 Tenker på (vrang)forestillingerene få sekunder, flyktige tanker.
- 2 Tenker på (vrang)forestillingerene i noen

minutter om gangen.

- 3 Tenker på (vrang)forestillingerene minst en time om gangen.
- 4 Tenker på (vrang)forestillingerene flere timer om gangen.

3 Overbevisningsgrad (på intervjutidspunktet)

- 0 Ingen overbevisning i hele tatt.
- 1 Svært lite overbevist om at vrangforestillingerene er reelle (mindre enn 10 %).
- 2 Noe tvil om vrangforestillingerene er reelle (mellom 10 og 49 %).
- 3 Overbevisningen er svært sterk (mellom 50 og 99 %).
- 4 100 % overbevist om at vrangforestillingerene er reelle.

4 Mengde stress knyttet til vrangforestillingene

- 0 Vrangforestillingerene medfører aldri stress.
- 1 Vrangforestillingerene er av og til forbundet med stress (mindre enn 10 %).
- 2 Vrangforestillingerene er som oftest ikke forbundet med stress (mindre enn 50 %).
- 3 Vrangforestillingerene er hovedsakelig forbundet med stress (mellom 50 og 99 %).
- 4 Vrangforestillingerene er alltid forbundet med stress.

5 Stressets intensitet

- 0 Intet stress forbundet med vrangforestillingerene.
- 1 Vrangforestillingerene oppleves som litt stressende.
- 2 Vrangforestillingerene forårsaker moderat stress.
- 3 Vrangforestillingerene er svært stressende.
- 4 Vrangforestillingerene er ekstremt stressende. Personen kunne ikke ha hatt det verre.

6 Vrangforestillingenes innvirkning på livssituasjonen

- 0 Ingen innvirkning på livssituasjonen. Personen kan opprettholde sosiale og familiære relasjoner.
- 1 Vrangforestillingene er i liten grad forstyrrende. Kan for eksempel skape konsentrasjonsproblemer, men personen kan likevel opprettholde daglige aktiviteter, sosiale og familiære relasjoner og leve et selvstendig liv.
- 2 Vrangforestillingene er moderat forstyrrende for personens fungering i daglige aktiviteter og/eller familiære og sosiale aktiviteter. Personen er ikke innlagt i sykehus, men trenger støtte og hjelp til daglig fungering.
- 3 Vrangforestillingene er svært forstyrrende, slik at innleggelse i sykehus vanligvis er påkrevet. Personen kan opprettholde noen daglige aktiviteter, egenomsorg og relasjoner under innleggelsen. Hvis personen ikke er innlagt, vil han/hun trenge støtte til å bo for seg selv og vil være betydelig hemmet i forhold til aktiviteter, daglig funksjonsevne og relasjoner.
- 4 Vrangforestillingene fører til totalt sammenbrudd av daglig funksjonsevne, og innleggelse på sykehus er helt nødvendig. Personen er ikke i stand til å opprettholde daglige aktiviteter og relasjoner. Egenomsorgen er også betydelig forstyrret.

Engelsk original

Haddock, G., McCarron, J., Tarrrier, N., & Faragher, E.B. (1999). Scales to measure dimensions of hallucinations and delusions: The Psychotic Symptom Rating Scales (PSYRATS). *Psychological medicine*, 29(4), 879–889.

Norsk oversettelse

Andenæs, G., Widen, J.H., Gråwe, R.W., & Kråkvik, B. (2001). Upublisert. Sør-Trøndelag psykiatriske sykehus.

[I denne oversettelsen er ordet distress oversatt med stress mens vi i denne boken har valgt ubehag og /eller plage (RK)]